

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN “ANNECİĞİM” ŞİİRİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A FEATURE ON THE POEM “ANNECİĞİM” BY NECİP FAZIL KISAKÜREK

Gülsemin HAZER

Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet: Göstergibilimsel (semiotik) inceleme yöntemi, diğer dilbilim analiz metodu ve modern metin çözümleme yöntemleri gibi şiir türünün incelenmesinde metne farklı bir bakış açısından bakma imkânı vermektedir. Bu bağlamda, Necip Fazıl Kısakürek'in “Anneciğim” isimli şiirinin ses, cümle ve anlam bakımından incelendiği bu çalışmada da, göstergibilimsel bakış açısının sağladığı imkândan yararlanılmaya gayret edilmiştir. Ölüm, karanlık, kaos ve zulmet içinde ilerleyen bir yolculuğu anlatan şiir incelenirken, öncelikle şekil ve anlam ilişkisi kurulmuştur. Metnin derin yapısında yatan anlamı çözümleyebilmek gösteren ve gösterilen arasındaki ilişki-lerin ortaya çıkarılmasıyla mümkündür. Bu amaçla, metin bölüm bölüm ele alınmakla birlikte, çoğunlukla sözcük düzeyinde bir incelemeye gidilmiştir. Şiirde var olan ölüm ve arayış izlekleri değerlendirilirken, özellikle üzerinde durulması gereken kavram “anne”dir. Anne, Necip Fazıl'ın duygu dünyasında özel bir yere sahiptir. Bu anlamda şairin annesi hakkında kaleme aldığı anılarına da yer verilmiş ve Anneciğim şiirine farklı bir bakış açısı getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Şiir, göstergibilim, Necip Fazıl, anne, ölüm, kaos.

Abstract: Semiotic analysis of poem text analysis method gives the opportunity to look at from a different perspective. Other methods, such as linguistics and textual analysis of modern. Necip Fazıl Kısakürek's poem which is name of “Anneciğim ‘Mummy’” is examined according to voice, sentence and meaning. In the article is followed semiotic viewpoint. The poem is told a journey in which the poet in death, chaos, dark and darkness. While the poem is examined to get in touch with form and meaning is studied. Analyze the deep structure of the underlying meaning of the text, the relationship between the signifier and the signified is possible with determination. The poem is taken up chapter by chapter for this purpose. But usually is given place to an examination in word level. Poetry themes of death and seeking evaluated. Especially focused on the concept of the mother.

Key Words: Poem, semiotics, Necip Fazıl, mother, death, chaos.

Giriş

Dil evreni içinde ayrı ve özel bir yere sahip olan şiir dilinin, günlük konuşma dilinden farklı, özel bir işleve sahip olduğu bilinmektedir. Bu dilin imgelerle yüklü, çağrışımlarla çoğalan zengin bir duygu dünyasına açıldığını söylemek yanlış olmaz. Dilin altı işlevi üzerinde duran Roman Jakobson, “*dilbilim içinde sanatsal ya da yazınsal işlev adını verdiği yeni bir inceleme alanı yaratır ve dilin sanat işlevinin amacının her şeyden önce ‘Bir dilsel iletiyi sanat yapıtı yapan nedir? Neden bu metin değil de şu metin, bu değil de başka bir tümce bize daha şiirsel gelir?’ sorularına yanıt vermek*” (Kıran ve Kıran 2001: 98) olduğunun altını çizer. Jakobson’un belirlediği dilin şiirsel işlevi iki temel düzenlemeyle (seçme ve birleştirme) ile sağlanır (Aksan1999:18).

Aksan, şiir dilini öteki metinlerin dilinden ayıran yönlerden birinin tarih boyunca bu dilde uyak, ses yinelemeleri, ölçü, ritim gibi öğelerden yararlanılarak ortaya çıkarılan müzikalitenin olduğunu belirtir ve bunlardan yararlanmayan örneklerde de şiirin ses yönü dışında içerik, anlam açısından başlıkların bulunduğunu ifade eder (Aksan 1999: 19). Dolayısıyla şiir dili, şaire özgü duygu dünyasının bir ürünü olarak da değerlendirilmektedir.

Bu noktadan hareketle şiir dilinin, günlük konuşma dilinden farklı olarak sözcüklerin temel anlamlarının dışına çıkan, *eğretileme*, *alışılmadık bağdaştırma*, *yineleme* ve *sapmalarla* zenginleşen, kendi içinde oldukça karmaşık bir anlam evreni oluşturan bir dil olduğu söylenebilir. Bu karmaşık, kapalı ve çokanlamlı yapı, farklı okumalara da imkân tanımaktadır. Şüphesiz, “*şiir üzerine söylenecek her söz, onun ancak bir yönünü tanımamıza*

yardım eder” (Kaplan 1999:5). Bununla birlikte doğru olan her bakış açısı da metne yeni bir zenginlik katar.

Şiir çözümlemesinde farklı bir okuma yöntemi olan “göstergebilimsel incelemenin amacı (ise), dil dışındaki anlamlama dizgelerinin işleyişini belirleyip ortaya koymaktır.” (Barthes 1979:93) Bu amaçla, “anlatımın biçimini dikkate alarak, içeriğin biçimini anlamlandırmak ve şiiri oluşturan, anlatımını ve içeriğini düzenleyen öğeler arasındaki ilişkiler(i)” (Rifat1997:18-19) çözümlenmelidir.

1. Anneciğim Şiirinin İncelenmesi

Necip Fazıl’ın anılarında *tanıyınca* kadar (1904-1934) (Kısakürek 2002a:8) olarak adlandırdığı döneme ait olan “Anneciğim” şiiri, şairin bu süreçte yaşadığı derin bunalımı yansıtmaktadır. “Hakikati aradığı ve sonunda ‘Hakk’ı bulduğu zahmetli yolculukta” (Karakoç 1997: 63–64) anneye sığınması ve onun için yapamadıklarını hatırlaması, şiire sessiz bir çığlık gibi yansımıştır. Ruh dünyasının karanlık ve keder dolu havasını ölüm izleğiyle bütünleyen şiir, yolunu kaybetmiş bir çocuğun feryadı gibi perde perde yükselir. Yazık ki, sığındığı kucak, elem ve talihsizliğin perişan ettiği bir bedendir. Şair, yine de huzuru bulacağına inandığı bu şefkatli kucağa sarılır ve onunla ebedî yolculuğa çıkmayı diler.

Necip Fazıl’ın duygu dünyasında anne eşsiz bir yere sahiptir. Bu anlamda, şairin anılarını kaleme aldığı eserinde annesi için yazdıkları dikkat çekmektedir: “*Annem, uğultulu konakta en hatırlı hizmetçiden bir derece daha üstün, aslı kadronun en küçüğünden de bir derece aşağı ve herkesin gel git emrine memur acı bir mazlumluk hayatı sürüyor ve bütün ümidini, doğurduğu*

erkek çocuğa bağlıyor. Bana...Ah!..” (Kısakürek 2002a: 17) Cümlelerin sonunda yer alan “ah!..” ünleminin içinde taşıdığı anlam, anneye atfen yazılan şiirin çıkış noktasını da aydınlatacak niteliktedir. Çünkü “kendisine bel bağlanan bu erkek çocuk, yine kendi ifadesiyle, önce yaramaz ve haylaz, sonra bunalımlı bir bohem olarak yaşamış, ancak otuzlu yaşlardan sonra içindeki bunalımdan kurtulup aradığı mutlak gerçeğe ulaşabilmiştir. Bu süreçte varlıklı bir ailenin gelini olan “anne” açıkça, ne evin büyüklerinden, ne de eşinden bir itibar görmüştür. On dört, on beş yaşlarında büyük bir konağa gelin gelen anne(ye) karşı babanın tutumu da incitcidir” (Kısakürek 2002a: 16-19). “Babanın anneye tahammül edemediği zamanlarda ‘götürün!’ dediği bu çocuk kadının, konağa yakın tutulan bir eve götürülmesi, sonra ‘getirin!’ dediğinde yaka paça konağa döndürülmesi ve daha sonra terk edilmesi ” (Kısakürek 2002a: 17) şiirde yer alan anne, çocuk arasındaki ilişkinin neden keder yüklü olduğunun anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Biçim

Anneciğim

1. Ak saçlı başını alıp eline
2. Kara hülyalara dal anneciğim.
3. O titrek kalbini bahtın seline,
4. Bir ince tüy gibi sal anneciğim.
5. Sanma bir gün geçer bu karanlıklar,
6. Zulmetin ardında yine zulmet var.
7. Çocuklar hıçkırır, anneler ağlar;
8. Yaşlı gözleriyle kal anneciğim.

9. Gözlerinde aksi bir derin hiçin;
10. Kanadın yayılmış çırpınmak için.
11. “Bu kış yolculuk var” diyorsa için,
12. Beni de beraber al anneciğim.

“Anneciğim” şiiri, biçim bakımından incelendiğinde görülür ki, şiir dörder dizelik üç bölümden oluşmaktadır. 6+5 = 11’li hece ölçüsü ve abab / cccb / dddb şeklindeki kafiye düzeni, şiirin “koşma” nazım biçimine uygunluğunu da göstermektedir. On iki dizeden oluşan şiirde, noktalama imlerinin kullanımı, sözün etkisini kuvvetlendirecek yönde seçilmiştir. Her iki dize birbirine virgül veya noktalı virgül ile bağlanmış ve iki dizinin sonunda nokta konularak dizeler anlamlı birer cümle haline getirilmiştir. Nokta işareti, şiirde yer alan *ölüm* kavramının duyurduğu sonu/bitişi vurguladığı gibi, dizeler arasındaki bütünlüğü de oluşturmaktadır. Dolayısıyla şiir, alışlagelmiş bir akış içinde ilerlemiş ve sonunda anlamlı bir öykü halini almıştır.

Kafiye şemasını oluşturan sözcüklerin çoğunluğu isimdir. Karanlık, ümitsizlik ve hiçlik, hem bilinmezliği hem de karamsarlığı çağrıştırmaktadır. Kafiye yapı oluşturan sözcüklerin bu özelliği aynı zamanda şiirin anlamına da destek vermiştir. Şiirin bütününde dört kez tekrarlanan “anneciğim” sözcüğü bir kenara bırakılacak olursa, kafiyelerin; ilk dörtlükte zengin, ikinci dörtlükte tam ve son dörtlükte yeniden zengin kafiye şeklinde dizildiği görülür.

37 tane a, 25 tane e, 17 tane ı, 33 tane i, 7 tane u, 3 tane ü, 4 tane o, 2 tane ö seslerinin kullanıldığı şiirde, birinci dörtlükte “e” ve “i” seslilerinin yumuşatıcı etkisi, ikinci bölümde yerini “a” ve “ı” seslilerinin sert ve keskin tınısına bırakır. Bu bölümde kullanılan a ve ı seslerini, şiirdeki

karamsarlığın, iç sıkıntısının sesli ifadesinin bir göstergesi olarak okuyabiliriz. Ölüm dileğinin sarıp sarmaladığı son dördlükte ise, bu acıtıcı duyguya uygun olan “e” ve “i” seslilerinin ince tınısına yer verilerek ses hüznle birleştirilir.

Şiirde on bir heceden oluşan her dize, 6+5 şeklinde duraklara ayrılmıştır. Dizelerin aynı uzunlukta olması, durak yerlerinin değişmemesi ve her dördlüğün eşit dize sayısına sahip olması, şiirin biçim bütünlüğünü oluşturduğu gibi, bu durumun şiire tekdüze bir ahenk getirdiği de düşünülebilir. Ancak metinde titizlikle oluşturulan biçim, şiirin taşıdığı ve yansıttığı anlamın önüne geçmemiştir. Sözcüklerin seçimi ve kullanımı, ses ve sözcük tekrarları, biçimin oluşturduğu tekdüzeliği kırmaya yetmiştir. Özellikle “anneciğim” sözcüğünün tekrarlı kullanımı *ardylenelemi- epistrophe* (bk. Özünlü 1997:230), bütüne yayılmış olan müzikal etkiyi daha da arttırmıştır.

1.2. Sözcüksel Düzey ve Anlamın Oluşumu

Şairin kişisel tarihinin yansıdığı şiirde, kederli anneye karşı görevini yapamamış olan bir evladın vicdan sızısı hâkimdir. Şiir için seçilen sözcükler ve bu sözcüklerin çağrıştırdığı karanlık evren bu nedenle acı ve hüznü doludur. Anne, şiirdeki hâkim ses için, hem huzurlu bir sığınak hem de korunup kollanması gereken hassas ve yaralı bir varlıktır (bk. Kısakürek 2002a:75–76).

Şiirde yer alan soyut kavramlar olumsuz bir duygu durumunu sezdirmektedir. Karanlık, zulmet, hıçkırık, ağlamak gibi olumsuzluğu imleyen sözcükler, şiirdeki ölüm yolculuğunun dilsel bir tablo haline dönüşmesini sağlar. Metne hâkim olan karamsar hava, önce ümitsizlikle birleşir, her dizede giderek daha da yoğunlaşan karanlık renk,

son dizede ölüm isteğiyle birlikte doruğa ulaşır. Sezai Karakoç, Kısakürek’in şiirinde “ben”in en büyük problemi olarak gösterdiği ölüm kavramını şöyle değerlendirir:

“Ölüm teması Necip Fazıl’ın en büyük şiir temalarındandır. Adeta mutlak hakikati aramada bulunduğu en büyük giriş kapısı ölümdür. (...) Benliğin bu büyük varoluş savaşını sürdüren Necip Fazıl, başlangıçta mistik bir güçle eşyanın, daha sonra, karşısına çıkan ölüm perdesini kaldırarak birdenbire ruhun büyük cehdiyle hakikatle karşılaşmıştır. Bu, Tanrıdır. Mâverâ perdelerinin gerisinde, ebedî, ezeli gerçek olan Tanrı, “ben”in kurtuluşunun da anahtarıdır: “Ben” de ancak Tanrının varlığını idrak, O’nun varlığıyla ilgi halinde olmakla ebedileşecektir. Ruhun sırrı çözülmüştür ” (1997: 68-69).

Yukarıda ifade edilen arayış döneminin, şairi ulaştırdığı *mutlak hakikat* noktasında, Karakoç’un da ifade ettiği gibi “yolculuğa ölüm kapısında girmiş olmasının büyük payı vardır. Ölüm, ölüm sonrası ve ölümden sonra dirilme, şairin önündeki perdenin kalkmasına ve büyük gerçekle karşılaşmasına imkân tanı(yacaktır)” (Karakoç 1997: 69). Ancak söz konusu şiirde şairin ölümü bir kurtuluş olarak değil de, daha çok bir kaçış olarak gördüğü ifade edilmelidir.

İki dizenin bir cümle oluşturacak şekilde düzenlenmiş olması ve duyurulmak istenilenin ifade edilmiş biçiminin şiirde bir bütünlük oluşturduğu yukarıda da dile getirilmiştir. Bu bütünlüğü evlât-anne arasındaki ilişki sergiler. Burada özellikle bir diyalogdan söz edilememektedir. Çünkü şiirde böyle bir iletişimin sergilendiği söylenemez. Şiirdeki hâkim ses, anneye ve dolaylı olarak karanlık geleceğe seslenir. Anne, âdeta belli belirsiz

bir görüntü hâindedir. Kendisinden bir şeyler yapması istenirken, ona ait duygular, çocuğu konumundaki bu ses tarafından ifade edilir. Açıkça feryadı duyulan ses, yalnızca anneye ait olanı bilmekle kalmaz; geçmiş, şimdi ve gelecek için de kesin hükümlerde bulunur. Anne, onun için hem sığınılacak bir liman hem de korunması gereken bir varlıktır. Çünkü hayat sürdürülemeyecek kadar karanlıklarla doludur. Çözüm ise, ölümü dilemektir. Anne ölüm yolculuğuna yalnız da çıkarılmaz, evlâdı da onunla gitme arzusundadır.

Metinde yer alan ölüm izleği, zorunlu ve kaçınılmaz bir son, bir tür yeniden kavuşma olarak da okunabilir. Ölüme doğru giden yolculukta dile getirilen soyut kavramlar ve bu kavramların ortaya çıkardığı duygu durumları ise şöyle gösterilebilir:

Kara hülya	melankoli
Titre(k) kal(p)	korku
İnce Tüy	duyarlılık/şefkat
Yaşlı gözler	keder
Derin hiç	bilinmezlik
	çözumsuzlük

Keder+hüzün+ melankoli+çözumsuzlük = kaos
Ölüm

Şiirde yer alan birinci bölümde tezatlardan yararlandığı görülmektedir. İlk dize aydınlık bir ifade ile başlar. Anne ak saçlıdır. Devamında gelen ve “ak” sözcüğü ile çok uyumlu olduğunu düşündüğümüz “hülya” sözcüğü, şiirin karanlığa doğru yol alacağını ilk belirtisini vermek istercesine “kara” sıfatını alır. Kara sözcüğü aynı zamanda

ak sözcüğüyle de zıtlık oluşturmaktadır. Kara hülya *göstergesi* (bk. Kıran ve Kıran 2003: 329), kavramsal çağrışımlarındaki hüznün ve melankoliden hareketle umutsuzluğu belirsizliğe dönüştürür. Çünkü “zulmetin ardında yine zulmet” vardır. Bu durumda kara hülya kavramı ölüm yolculuğuna çıkacak olanlar için yine acıyı ve belirsizliği simgelemektedir.

Birinci bölümün dördüncü dizesi uçuşmayı, savrulmayı, hafifliği çağrıştıran “ince tüy” söz grubu, üçüncü dizedeki “titrek” sözcüğüyle doğrudan ilişkilidir. Bu bölümdeki masalsi hava, seçilen sözcüklerin de etkisiyle daha da kuvvetlenmektedir. Ancak bu masalsi ifadenin içinde bile zulmete doğru gidişin izleri vardır. Derin karanlığın içindeki kişi, şefkatli bir kucağa sığınmak ister, anneye. Ne var ki, hiçlik duygusunun yoğunluğu; merhametin, iyiliğin ve sevginin simgesi anneyi de bu karanlığın içine alır ve onunla bütünleştirir. Başını ellerinin arasına alıp, kara kara düşünen anneden beklenen kadere boyun eğmesidir. Şüphesiz, böylesi bir beklenti içinde olan kişi bir direniş de göstermeyecektir. Çünkü gelecekte beklenen olumlu herhangi bir şey yoktur. Bu bölümde anne için kullanılan sözcüklerin inceliği anne imgesini pekiştirdiği gibi, aynı zamanda şiirin anlamını da derinleştirmiştir.

İkinci dörtlükte “anne” sözcüğünün anlamı giderek genişler. Anne, içinde yaşanılan anı ve zamanı da kapsar. Karanlığın ardından yine karanlığın gelmesi, bütün çocukların ve annelerin ağlaması ve annenin yaşlı gözleriyle kalması; içinde bulunulan anın ve mekânın, yaşayanlar için oluşturduğu olumsuzluğu âdeta sonsuzlaştırır. Dörtlüğün üçüncü ve dördüncü dizelerinde duyarlılığı

arttırmak amacıyla anne ve çocuk imgeleminden yararlanıldığı görülmektedir.

“Zulmet” sözcüğünün tekrarlanması yanı sıra “ağlamak”, “hıçkırmak”, “yaşlı gözler” gibi birbirini çağrıştıran sözcüklerin art arda kullanılması kötümser havayı daha da güçlendirmiştir. Karanlığın ve acının kucağındaki şair, “ ‘ben’ in var veya yok olma, yani ekzistansiyel bunalımını” (Karakoç 1997: 67) yaşar. Oluşturulan zulmet, taşıdığı soyut havanın da etkisiyle giderek şiddetini artırır.

Üçüncü bölümde annenin gözlerinde, zulmetin en derin ifadesini taşıyan hiçlik duygusunun yansıması, ölüme ve terk edişe doğru atılmış ilk adımın da habercisidir. Yaşlı ve yorgun olduğu düşünülen kadın, göçmen kuşlar gibi bir göçe hazırlanmaktadır. Bir kuş gibi kanatlarını yaymış olan annenin bu davranışı, aynı zamanda onun, besleyen, koruyan ve kollayan imajını da çağrıştırır.

Göç kavramı, bir *gösterge* olarak bir bedenün ömrünü tamamlamasından daha geniş bir çağrışım gücüne sahiptir. İçinde bulunulan an ve mekân karanlıktır, yokluk ve hiçlik duygusu doruktadır. Artık her şey anlamını yitirmiştir. Bu nedenle kesin çözüm getirilmelidir, ölüm:

“Öteleri arama ve ötelerin gizlediği gerçeğe ulaşma, ölüm yolculuğundan geçer. Batılı şairlerde olan, daha çok alışılmışın dışına çıkma arzusu, monoton hayatın verdiği can sıkıntısından kurtulma isteği, öleyazan duygu ve düşünceleri, arzu ve iştihaları tazeleme dileğidir. Necip Fazıl’ın yolculuk dileğinde ise, tamamen fizik ötesi bir atılım, bu dünyanın dışında ve çok ötesinde varolan ideal bir ülkenin özlemi, hatta bu özlemi de aşkın, yokalama cehdi gizlidir” (Karakoç 1997: 61).

diyen Sezai Karakoç’un, Necip Fazıl’ın şiirini değerlendirirken belirlemiş olduğu bu nokta, şairin 1934’ten sonra yazdığı şiirleri için geçerlidir.¹ 1926’da yayımlanan “Anneciğim” şiiri, yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı gibi, içinde taşıdığı yolculuk izleğiyle daha çok bir arayışı, sıkışmış ve bunalmış bir bedenün kaçış arayışını yansıtır.

Şiirde geçen dal, sal, kal, al gibi fillerin emir kipinde kullanılmış olması, ifade edilen duyguya bir kesinlik katmaktadır. Geçer, hıçkırır, ağlar, gibi fiillerin taşıdıkları geniş zaman eki de anlamın daha geniş bir boyut kazanmasına yardımcı olur. Dolayısıyla zulmet ve onun neden olduğu hiçlik duygusu; zaman ve mekân açısından genişleyerek dünü, bugünü kapsadığı gibi yarını da içine alır.

Şairin, bu karanlık duygu evreninde deyimlere bilindik biçimleriyle değil de, daha çok onları çağrıştıracak farklı bir kullanımla yer vermiş olması da dikkat çekmektedir. Annenin ak saçlı başını ellerinin arasına alıp kara hülyalara dalması, doğrudan “kara kara düşünmek” deyimini çağrıştırır. “Her gecenin bir sabahı vardır” şeklindeki iyimser hüküm;

Sanma bir gün geçer bu karanlıklar,

Zulmetin ardında yine zulmet var.

dizelerinde bütünüyle zıt anlamını duyuracak biçimde kullanılmıştır.

Şiirsel metnin yüzey yapısında yer alan sözcüklerin oluşturduğu bütün çözümlenir anlamlandırılınca ortaya

¹ Necip Fazıl, hayatının hikâyesi olarak takdim ettiği *O ve Ben* isimli eserinde 1904- 1934 yıllarını “Tanıyınca Kadar” başlığı altında toplamış ve bu süreçte yaşadığı arayış yolculuğunu nakletmiştir. Bkz. Necip Fazıl Kısakürek, *O ve Ben*, 20. baskı, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2002, s.9-84

çıkan derin yapıda karanlığın ve bilinmezliğin hüküm sürdüğü bir evrenin betimlendiği görülür. Ancak bu evren, bir anlamda kurtuluşu da getireceği için aydınlıktır. Ölüm yolculuğuna bir kış günü çıkılacağı düşünülmektedir. Kış, hem ölüm sözcüğünün taşıdığı soğuk anlamı hem de şiirin yansıttığı zulmeti kucaklayacak niteliktedir. Metinde yinelenen *göstergeler* keder, karanlık ve ölümle ilgilidir. Bu bağlamda, şekil bütünlüğünün yanı sıra, ölüm izleğinin işlenişinde de bir bütünlüğün oluşturulduğu ifade edilmelidir. Yaşlı anne ölüm yolculuğuna adım adım yaklaştırılır: Durumu kavrayış ve kabulleniş, kendi dışında var olan mutsuzluk için gösterilen duyarlılık ve son olarak hiçlik duygusunun derinliği içinde ölüme doğru yol alır. Karanlıkta başlayan bir serüvenin, daha derin bir karanlıkla noktalanma arzusu söz konusudur. Ölüm bilinmezliği ve belirsizliği ile sır doludur. Böylece şiirin sonu için seçilen ölüm beklentisinin anlama derin bir etki kattığı açıkça kendini gösterir.

Yaşanmakta olunan karanlık, yalnızlık ve ümitsizlik duygusunun oluşturduğu kısır döngü tek kelimeyle kaostur. Ancak, ölüme doğru ilerleyen değişim ve oluşumu hazırlayan da bu kaostur. Şair, bu noktada henüz ne aradığının bilincinde değil gibidir. Tek arzusu, bedenini içine alan, çevreleyen mutsuzluktan ve karanlığın oluşturduğu girdaptan kurtulabilmektir.

Zulmetin oluşturduğu bunalıma, önemli bir problem daha eşlik eder, “anne”. Şair annenin varlığını bir problem gibi algıladığını anılarında da benzer biçimde ifade etmiştir:

“Annem; şu, annem on dört on beşlik bir bakireyken evlenişinde anlattığım, Aksaray’daki eğri büğrü ahşap evin cinlere karışmış kahramanı... Beş

vakit namazında ve her an Allah ve Resulünün bahsinde yaşayan ve günün yirmi dört saatini ya ağlamak, ya düşünmek, ya dua etmekle geçiren mübarek kadın... Ayak parmağından saçına dek kar gibi beyaz tülbent kokan, kemik üzerine deri cilası çekilmiş denecek kadar zayıf, çocuklarına delice düşkün (...) yalnız Kur’an okumayı bilen ve Allah’ın kelâmından başka hiçbir yerde harflere nazar etmemiş olan bu örnek kadın benim için ne büyük mesele...” (Kısakürek 2002a :75)

“Üstelik yirmi yaşında dul kalmış, bütün ömrü uğultulu konaktan başlayarak bir besleme hâlinde ezilmekle geçmiş, hastalanan kurtulan çocuğunu dişlerinde taşıyarak büyüten anne, acılarına ve sıkıntılarına rağmen, bir o kadar da tevekkül sahibidir” (Kısakürek 2002a:75). Bu noktada şairin anneyi neden çözilemeyen bir mesele olarak algıladığı açığa çıkar. Hiç şüphe yok ki, karanlıklar içinde kendine bir çıkış bulamayan ve bu zulmetin sonsuza dek süreceğini düşünen şair için, annenin *tevekkülü* derin bir meseledir. Kendisi için iyi bir şeyler yapamayan oğul, annesini de çektiği sıkıntılardan kurtaramamaktadır, bu da diğer meseledir. Denilebilir ki, anne ile evladın hayat karşısında zıtlık oluşturan duruşları, anneye olan hayranlığın büyümesine yol açmıştır.

Şiire anneyi koruma biçiminde yansıyan hayranlık ve düşkünlük, anne ile birlikte ölmeyi dilemek noktasına kadar çıkarılır. Ölüm, o an için beraberinde kurtuluşu da getirecektir. Bu yolla “anne” ve “oğul” baş edemedikleri bütün sıkıntılardan kurtulacaklardır. Bu noktada, şiirin bütününde tekrarlanan zulmet ve karanlık sözcüklerinin ölüme bağlanması, dolayısıyla ölümün beraberinde getireceği aydınlığı çağrıştırmaları rastlantı değildir.

Sonuç

Edebî eserlerin taşıdıkları “çokanlamlı-çoğulanlamli” yapı, metinlerin farklı bakış açılarıyla değerlendirilebilmelerine imkân tanımaktadır. Yukarıda yer alan incelemede edebî metinde mevcut olan çokanlamlılıktan yararlanılarak bir çözümlemeye gidilmiştir. Necip Fazıl Kısakürek’in 1930’lardan önceki ruh ve fikir dünyasını yansıtan karakteristik örneklerden bir olması nedeniyle seçilmiş olan “Anneciğim” şiiri; ses, cümle ve anlam bakımından değerlendirilmeye çalışılmış ve şiirin alışlagelmiş izleksel bir akışa dayandığı ve metinde sözcükler aracılığıyla okura bir ileti sunulduğu görülmüştür.

Şiirde, karanlık ve acı içinde ilerleyen bir hayatın ortaya çıkardığı hiçlik ve ölüm duygusu işlenmiştir. Birbiriyle ilişkili ya da birbirine karşıt olan kavramlar arasında kurulan ilgi sonucunda, şiirde dile getirilen duygu; keder ve acı dolu bir hüznün mekânından, bilinmezliği kucaklayan bir başka âleme gitme isteğidir.

Metinde yer alan anlamların ötesinde dile getirilen anlam araştırıldığında, anne ile birlikte çıkılmak istenilen yolculuğun ulaşacağı noktanın, karanlıklarla örülü bir bilinmezlik diyarından öte bir yer olduğu görülür. Ölüm, aynı zamanda ebedî mutluluk âlemine açılan bir kapıdır ve anne ile evlat için de yeni bir varoluş evrenidir. Bu bağlamda, *ytzey yapıda* çözümsüz gibi algılanan durum, derin yapıda bambaşka ve *muhtemelen* aydınlık bir âlemi kucaklamaktadır.

KAYNAKÇA

- AKSAN, D., (1999).** *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, (3.baskı), Ankara: Engin Yayınevi.
- BARTHES, R., (1979).** *Göstergebilim İlkeleri*, (Çev.: Berke Vardar-Mehmet Rifat), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- KAPLAN, R., (1999).** “Şiir, Şair ve Söze Dair”, *Esin Sanat*, S.1, s.5-9.
- KARAKOÇ, S., (1997).** “Necip Fazıl’ın Şiiri”, *Edebiyat Yazıları II*. (2. baskı), İstanbul: Diriliş Yayınları.
- KIRAN (Eziler) A. & KIRAN, Z., (2003).** *Yazınsal Okuma Süreçleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- KIRAN, Z., (2001).** *Dilbilime Giriş*. (Yayına Haz.: Ayşe Eziler Kiran), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- KISAKÜREK, N.F., (2002a).** *O ve Ben*, (20. baskı), İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- KISAKÜREK, N.F., (2002b).** *Çile*, (46. baskı), İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- ÖZÜNLÜ, Ü., (1997).** *Edebiyatta Dil Kullanımları*, Ankara: Doruk Yayınları.
- RİFAT, M., (1997).** *Gösterge Avcıları*, (1.baskı), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.